

Pelayo Martínez, arquitecte de la Bisbal

Xavier Rocas i Adela Riera

En el llibre d'actes del Ple de l'Ajuntament de la Bisbal, en la sessió del 18 de novembre de 1924, la corporació declara la necessitat de designar un assessor tècnic urbanístic, arquitecte municipal o mestre d'obra i la seva voluntat de contractació «no solo para la aprobación o confección de planos y proyectos si que además para la misión de dictamen en las aceptaciones de obras realizadas [...]. Se acuerda por unanimidad: que una vez conocidas y aceptadas por el Pleno las condiciones ofrecidas por los que aspiren al cargo de arquitecto municipal, se proceda a su nombramiento».

Segons l'expedient personal de Pelayo Martínez, el seu nomenament com a arquitecte municipal fou el 29 d'octubre de 1925, i va prendre possessió del càrrec el mes següent, concretament l'11 de novembre.

Tot i això, la relació de Pelayo amb l'ajuntament de la Bisbal s'inicià amb anterioritat. Així, en la instància que va presentar per aspirar a ocupar la plaça en qüestió, Pelayo enumerava tot un seguit de treballs ja realitzats: pavimentació de carrers, projectes d'instal·lació per proveir d'aigua potable la part alta de la població i l'adaptació d'un projecte d'escorxador públic. I, en efecte, part de la documentació relativa a les obres d'aquests primers projectes realitzats per a l'Ajuntament daten d'uns mesos abans del seu nomenament oficial. Així, en l'expedient de subhasta de les obres

d'abastament d'aigua a les cases de la part alta del carrer del Convent, hi ha un informe de Pelayo Martínez amb data d'agost de 1925. I existeix un plec de condicions relacionat amb la construcció de l'escorxador escrit a mà, firmat i datat també l'agost de 1925.

De fet, l'edifici de l'escorxador municipal, juntament amb la reforma de l'Ajuntament i el projecte de l'Escola d'Arts i Oficis, van ser els primers encàrrecs importants duts a terme per Pelayo Martínez a la Bisbal.

El primer va sorgir de la necessitat de reformar l'escorxador municipal existent, que es trobava en molt mal estat. Davant la impossibilitat de rehabilitar-lo i malgrat el poc pressupost disponible, es decidí construir un nou edifici. A l'hora de dissenyar el nou escorxador, Pelayo Martínez va tenir en compte les normes sanitàries del moment per distribuir els espais segons la seva funció. És una construcció de tres cosos, dos de laterals, disposats en paral·lel, que queden units per un tercer que està disposat de manera transversal respecte dels altres dos. Posteriorment, concretament l'any 1931, s'hi va afegir al costat una petita i senzilla construcció com a habitatge per al conserge. Destaquem l'ús d'un teixit de rajola vista a la base de l'edifici, i d'arrimadors ceràmics a les dependències interiors. De fet en la memòria del pressupost, Pelayo Martínez recomana la utilització de material autòcton per abaratir el cost. Fou ubicat al final del carrer Agus-

Edifici Escorxador Municipal, poc abans de ser inaugurat el 1928.

Pelayo Martínez en l'època en què es jubilà com a arquitecte municipal de la Bisbal.

AHCoAC. Dm Girona, Fons PUAYO MARTÍNEZ

tí Font, que Pelayo Martínez anomenava passeig d'hivern, amb la voluntat de confrontar-lo amb el passeig d'estiu (el passeig Marimon Asprer), a l'altra banda del riu Daró.

El segon projecte important va ser la reforma de l'edifici de l'antic ajuntament, un dels més característics i coneguts de l'arquitecte a la Bisbal. La construcció primitiva data del segle XVI, però ha estat remodelat en diverses ocasions. La darrera reforma fou la realitzada en època noucentista per Pelayo Martínez. L'edifici destaca tant pel seu disseny arquitectònic com per l'ús de la terra cuita com a ornament i element constructiu en les obertures i la cornisa, una bona mostra del que Pilar Parcerisas defineix com «una síntesi entre l'arquitectura d'estil neoflorentí, culta i cosmopolita, i una recreació actualitzada de l'arquitectura popular mediterrània, a la qual contribueix aquest ús de les terres cuites de la Bisbal».

Pelayo Martínez, en una carta dirigida a l'arquitecte doctor Joan Bassegoda Nonell, expressa el seu interès per la terra cuita: «La meua passió per un material tan noble i tan injustament postergat per la pedra artificial, va ser la causa de que jo, que exercia el càrrec d'Arquitecte municipal de la Bisbal des de feia cinc anys, coneixador de les grans possibilitats que podien oferir-nos l'estupenda terra del lloc així com la perícia dels que treballen; em decidís a crear una nova indústria de

la terra; la terracuita destinada a l'ornamentació Arquitectònica; varem fundar una societat Terracotta S.A. i es veren convertir realitat els meus somnis de molt temps. Vaig dedicar-hi els meus pocs estalvis arraconats en uns pocs anys (els meus primers guanys) i varem començar la producció, amb el Palau esmentat i també no va costar gens que ho acceptés l'estimat company Manuel Mayol que junt amb Ribas (el pare del nostre Ribas Piera) anaven a començar el seu Palau de l'Agricultura, davant per davant del meu [...]». Així, l'any 1928, juntament amb Salvador Fuster, impulsa la creació d'una fàbrica destinada a l'elaboració de peces de terra cuita per a l'ornamentació arquitectònica que marcaren el to ornamental característic de la seva arquitectura. En el setmanari *El Bisbalenc* de l'agost de 1928 trobem una nota informativa sobre l'aparició d'una nova societat amb una inversió de capital important (1.000.000 ptes.), Terracotta Fuster SA, i s'hi esmenta Pelayo Martínez com a vicepresident.

Aquesta relació durà fins al principi dels anys 30.

El tercer projecte important no realitzat fou l'edifici de l'Escola d'Arts i Oficis. Arran d'una exposició sobre diversos treballs efectuats pels alumnes, les autoritats es van adonar de la necessitat d'ampliar les instal·lacions i van començar a fer els passos necessaris per construir un nou edifici on ubicar l'escola. Una d'aquestes gestions fou reunir la documentació que calia per demanar

una subvenció. El projecte preveia un espai destinat a les classes, adaptades segons la seva funció (aula d'escultura, de pintura...) i per als alumnes, a més d'un habitatge per al director al pis superior.

Finalment, però, i després de diversos intents, la subvenció va ser denegada i el projecte va quedar només sobre el paper. Hi ha, doncs, documentació gràfica i relativa a les obres amb data d'octubre de 1927, i plànols amb data posterior, 1933 i 1937, respectivament. A més a més, en els plànols del projecte d'alineació i normes del carrer Agustí Font, que data de 1932, hi ha marcat l'emplaçament destinat a l'Escola d'Arts i Oficis, tot i que en un principi havia d'estar ubicada al carrer Doctor Robert.

Arran de la proclamació de la Segona República el 14 d'abril de 1931, quedà constituït, pocs dies després, el primer Ajuntament republicà de la Bisbal, presidit per Pere Lloberas, que ocupà el càrrec d'alcalde fins al 1934. Tal com diu Santi Soler, «El seu pas per l'alcaldia és recordat com un dels millors i més fructífers de la història municipal de la ciutat del Daró». Fins i tot Josep Pla en la seva obra exalta les importants actuacions dutes a terme per l'Ajuntament d'aquell moment històric. Les intervencions urbanístiques formen part important d'aquest conjunt d'actuacions realitzades per tan il·lustre Ajuntament. I en conseqüència és l'etapa més rica de Pelayo Martínez com a arquitecte municipal de la Bisbal. No és que es tracti d'intervencions a gran escala, però sí prou importants en l'aspecte general de la ciutat. Podríem classificar els projectes en dos grups. D'una banda les infraestructures bàsiques (clavgueram, pavimentació de carrers...) i de l'altra els que contribueixen a l'embelliment de la ciutat.

Del primer grup destaquen la renovació de la xarxa de distribució d'aigua potable, intervenció duta a terme entre els anys 1931 i 1936. Bàsicament va consistir en la construcció de la conducció d'aigües per a l'abastament de la Bisbal, des de l'actual dipòsit fins a l'interior de la població, formant una xarxa de distribució que va afectar diversos carrers (Colomer i Vázquez, actual Morro, Del Pedró i Del Carme). La construcció de la Col·lectora a la llera del riu Daró, el 1931. I també el projecte d'alineació i normes d'edificació del carrer

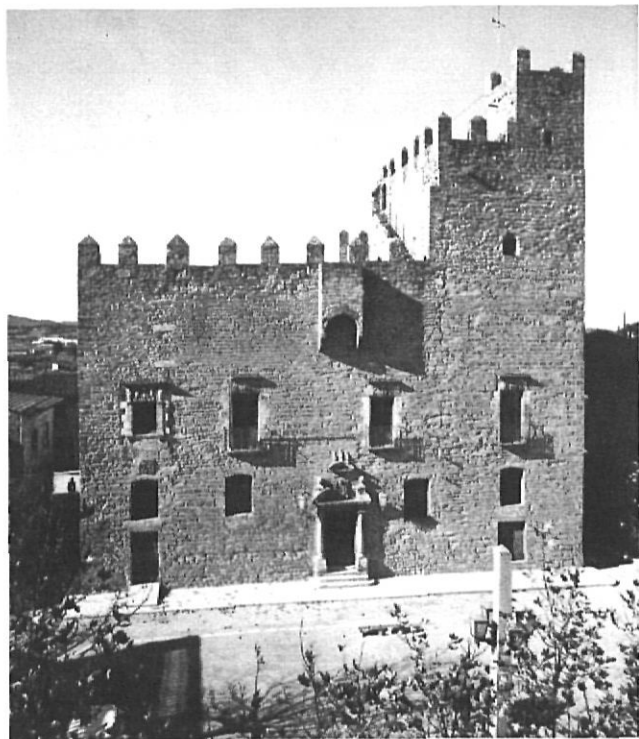
Agustí Font, amb una clara voluntat d'uniformitzar i organitzar l'espai, que va ser respectat en projectes molt posteriors i que encara avui dia és vigent.

L'altre grup engloba diverses intervencions urbanístiques de millora i rehabilitacions de diferents espais públics de la ciutat: La plaça President Macià, de l'any 1931. La reforma va consistir en l'enjardinament de la plaça i la instal·lació de mobiliari urbà com bancs i fanals. La memòria del pressupost data del 30 d'octubre de 1931.

La placeta i font del carrer Germans Sitjar i del carrer Santa Maria del Puig, dels anys 1931-1933. En els dos casos, la intervenció va consistir a restaurar els espais existents, presidits ambdós per una font de l'arquitecte Martí Sureda, d'estil neogòtic la de Germans Sitjar i neoclàssic l'altra de Santa Maria del Puig. La intervenció de Pelayo Martínez es basa en l'adopció de materials de terra cuita com a elements constructius i decoratius al mateix temps, com els caps de lleó de ceràmica que funcionen com a sortidors d'aigua o els bancs de terra cuita i cartabons vidriats en blanc i verd, manufacturats a Can Coromina.

Plaça del pintor Benet Mercader, 1931-1934. Pelayo Martínez va proposar com a monument una font d'estil neoclàssic: un cos de pedra de forma prismàtica, a la part de dalt una placa de terra cuita amb la imatge del pintor en baix relleu i a sota, rebaixat en pedra, el nom i les dates cronològiques (Benet Mercader 1821-1897); a la part inferior, quasi ran de terra, un cap de lleó de terra cuita com a brollador. La solució adoptada per l'arquitecte pel que fa al terra va ser un paviment de rajols de terra cuita disposats en joc d'espiga. El disseny de la placa ceràmica el va fer Francisco Sala i Deulofeu, aleshores director de l'Escola d'Arts i Oficis, el motlle fou realitzat per Joan Turbau i es va coure a Quart amb la tècnica de l'*argentera*. Actualment només es conserva la font, ja que la plaça ha estat reformada recentment.

Rehabilitació de la façana i plaça del Castell Palau de la Bisbal. Segons un número del setmanari *Ciudadania* de l'any 1932, es va fer una neteja i restauració de la façana del Castell i es va construir un monument al bell mig de la plaça (aleshores anomenada plaça de

Façana del Castell Palau de la Bisbal, ja rehabilitada, i en primer terme, monument a la restauració de les Corts Catalanes al mig de la plaça.

Wilson) per commemorar l'any de «restauració de les Corts Catalanes». Aquest consistia en un fanal de caràcter monumental, amb un sòcol de pedra natural que formava quatre bancs i una columna de pedra artificial, en forma d'obelisc, amb un dibuix de serralleria.

Finalment, d'aquesta època destacarem el projecte de coronament del mur del riu Daró, que data de 1931. La solució dissenyada per Pelayo Martínez fou una balustrada de formigó que substituïa l'encarregada per l'Ajuntament l'any 1923, la qual combinava sectors de balustres i bancs. Hi ha documentació gràfica d'un disseny datat el juliol de 1930 que consisteix en un dibuix i una petita descripció de com ha de ser i dels materials a usar (base amb sardinell de totxo, murs i pilars d'obra rebocada, coronament dels pilars amb peces de terra cuita i banc adossat al pilar també de terra cuita). La balustrada actual és una còpia de la realitzada per l'arquitecte l'any 1931. De l'original, només en queda un petit tros a l'altra banda de la carretera general, ja que va quedar totalment destruïda l'any 1972 en coronar-se els arbres del passeig. Aquest

fet va fer necessari que l'arquitecte municipal projectés una nova barana, que va consistir en una combinació de pilars de rajol vist i baranes de ferro pintades de color verd, però és un projecte que no es va dur a terme en la seva totalitat, atès que el de Pelayo Martínez portava inclòs un sòcol i uns gerros de pedra que no es van col·locar mai.

Finalitzada la Guerra Civil se li instruí, com a tots els funcionaris, un expedient de depuració. La Comissió Gestora de l'Ajuntament de la Bisbal, en sessió del 25 de setembre de 1939, acordà la seva admissió, sense imposició de sanció, en el càrrec d'arquitecte municipal.

L'etapa que segueix, doncs, queda contextualitzada en els primers anys de postguerra. En un principi és una etapa d'aturament. De fet, des de la Guerra Civil fins a final de la dècada dels 40, no trobem cap projecte municipal. El primer data del 1947 i es tracta d'un projecte de noves alineacions a l'actual carrer del Morró. El segueixen l'any següent el projecte d'urbanització del carrer Coll i Vehí i el d'alineació del carrer Ramon de Cabrera.

Per contra, el que sí que realitzà a la Bisbal durant aquests anys són diversos projectes d'obra privada, entre construccions de nova planta i reformes d'habitatges ja existents. Els més notoris d'aquests anys són l'altar major de Santa Maria de la Bisbal, d'estil neoclàssic, i l'ampliació dels arcs de l'avinguda de les Voltes entre 1944 i 1955, sempre respectant la façana original de Martí Sureda. Dins aquest grup destaca la casa Albert, amb una façana d'estil neoclàssic i arri-madors ceràmics en els espais interiors de la fàbrica.

Durant el 1948, Pelayo Martínez dibuixà un seguit de projectes per a l'Ajuntament que no es van arribar a realitzar mai: un pont de formigó armat sobre el riu Daró en el passeig Marimon Asprer, un edifici per a dipòsit municipal amb habitatge, una construcció destinada a parada de sementals que havia d'incloure habitatge i allotjament, adaptació de la tercera planta de l'Ajuntament per convertir-la en habitatge per al conserge, i el més curiós de tots, un projecte d'ordenació del passeig Marimon Asprer. Aquest consistia en una petita intervenció per ordenar l'entrada del passeig des de la carretera general. La idea de Pelayo

Martínez era construir uns parterres de flors o enjardinats, simètrics a banda i banda de l'avinguda. Els plànols de tots aquests projectes porten data de 1948.

A partir d'aquest any i fins al principi dels anys seixanta, l'Ajuntament dugué a terme, principalment, diferents intervencions de tipus urbanístic consistents en alineacions de carrers i places, obres de clavegueram i pavimentació.

Entre el 1949 i el 1952 s'efectuaren les obres d'alineació de la plaça Benet Mercader amb General Sanjurjo, actual plaça Nova, i els carrers Trinitat Aldrich i Valentí Almirall. Segons la memòria de l'arquitecte, que data de 1950, la intervenció consistia bàsicament a regular l'alineació de les cases en algunes parts i a eixamplar alguns trams, sobretot el que connecta les dues places intervingudes per facilitar la circulació de vehicles en dos sentits. D'aquesta manera es va passar de 3'60 m a 7 m. Hi ha plànols de 1949 i de 1950.

El 1952 s'acabaren les obres d'obertura del carrer Margarit, actual carrer Ramon Masiferm.

A partir de 1955 es començaren les obres de creació d'algunes urbanitzacions que s'allargaren fins al 1970: Horta d'en Cabrera (c/Ferrer; Prat de la Riba), Horta d'en Salomó (carrer del Carme, Banyoles, carretera de Calonge), Horta de can Mir (carrer del Pont), Camp del Pastoret (carrer l'Aigueta i Marquès de Cruïlles), La Terrera (carrer d'Empordà), Casañas (carrer Coll i Vehí, carretera de Castell d'Empordà, carrer Agustí Font).

I entre el 1961 i 1962 s'iniciaren les obres d'alineació de la plaça General Mola, actual plaça de la Llibertat, les de clavegueram i pavimentació dels carrers Ignasi Iglesias, Pella i Forgas, del Brugar i General Mola, i es pavimentaren els carrers Amor Filial, Valls i Colomer i Trinitat Aldrich.

També és d'aquesta època la segona urbanització de la plaça Albert Camps, actualment plaça Francesc Macià. A l'acta de sessió del ple de l'Ajuntament celebrat el 20 d'abril de 1955 s'acordà reformar el jardí a instància de l'informe tècnic presentat per Pelayo, on es manifestava l'estat deplorable de deixadesa d'aquest espai. En destaquem el paviment de rajols de terra cuita disposats en espiga i la font monumental de

pedra amb dos plafons ceràmics, un amb l'escut de la Bisbal i l'altre amb l'escut de Girona realitzats per Díaz Costa. Els plànols del projecte i la memòria de l'arquitecte daten d'abril de 1955. Aquesta plaça ha estat reformada novament l'any 2002, i s'ha variat totalment el projecte de Pelayo.

Dos anys després, el 1957, valorada la necessitat de tenir un parvulari a la ciutat, es decidí construir un edifici per a aquesta funció. En un principi, es van plantejar dues possibles ubicacions. Una era l'Horta de Can Graupera, l'altre a l'Horta d'en Cabrera. Finalment, però, es va optar per una opció més senzilla, que fou construir un annex a l'edifici ja existent de les Escoles Nacionals, datat entre 1908 i 1910. Hi ha correspondència de l'arquitecte, Pelayo Martínez, a l'alcalde d'aquell moment, Martí Piera, en què explica el projecte amb detall.

A partir de la segona meitat de la dècada dels seixanta, es continuaren els projectes municipals ja iniciats i s'hi afegiren les obres de clavegueram del carrer de Sant Josep (1965), clavegueram i reforma de voreres de l'avinguda Germans Ferrer (1966), pavimentació i voreres del carrer Colomer i Vázquez, i pavimentació de la plaça General Sanjurjo.

Entre 1967 i 1968 es projectà una unitat esportiva en els terrenys de l'actual escola pública Joan de Margarit, aleshores Agrupació Mixta Escolar d'Ensenyança Mitjana (1968). Es va construir una pista poliesportiva de minibàsquet, una pista d'atletisme, i una petita edificació com a vestuaris i gimnàs, encara existent avui dia. A més s'urbanitzà l'entrada des del carrer del Morro. Els plànols daten tots d'entre juny i desembre de 1967. Però en relació amb aquest projecte també en trobem uns amb data de 1965, en l'expedient d'adquisició d'uns terrenys per ampliar el grup escolar.

Pelayo Martínez va ostentar el càrrec d'arquitecte municipal fins al 1970, data del seu expedient de jubilació, tot i que va continuar firmant projectes fins al 1972.

D'aquests últims anys daten l'últim projecte de l'arquitecte de coronament del mur del riu Daró ja comentat, i el nou edifici de l'ajuntament de la Bisbal. Segons el projecte, l'ajuntament, ubicat a la plaça del Castell, consisteix en un cos de planta quadrada de

Obres de pavimentació de carrers, concretament el carrer Ample, l'any 1933.

tres plantes, al qual va adossat un altre cos, de dues plantes, que es disposa lleugerament retardat respecte l'anterior. La planta baixa d'aquest cos es destina a l'habitatge del conserge, amb entrada independent pel carrer Santa Maria del Puig. La totalitat del conjunt es disposa sobre un basament elevat, 1 metre per sobre el nivell de la plaça, amb intenció de donar a l'edifici la importància que li correspon. A la façana principal es projecta una *loggia* o balcó com a element important per a les grans solemnitats. Per donar llum natural a l'interior, es construeix una gran claraboia al centre del cos principal. La façana principal es decorarà amb aplacats de pedra sorrenca, de to daurat de les pedreres del Convent o similar, i la resta amb esgrafiats blancs sobre un fons de to daurat. Pel segon cos, balustrada de terra cuita com a barana del terrat. Els plànols daten del mes de novembre de 1971.

Durant tots els anys que va estar a l'Ajuntament com a arquitecte municipal, Pelayo Martínez va combinar aquesta feina amb els encàrrecs privats, que va realitzar fins poc abans de morir. Els projectes abracen quasi tots els camps, des d'habitatges de nova planta, edificis d'habitatges, reformes d'edificis ja existents, edificis industrials, obra religiosa, murs, baranes i tan-

ques, i diversos detalls de façanes, com un plafó anunciador, un tribuna o una marquesina.

Dels primers anys podem destacar la casa Saballs (1925-1930), amb una cornisa d'elements de terra cuita i la marquesina del llavors anomenat cafè de Las Delícias del 1932 i que va reformar novament el 1949.

Durant la dècada dels 40, a part dels projectes ja esmentats, dissenyà el plafó anunciador del cinema Olímpia (1947). Emplaçat a l'actual avinguda les Voltes, l'espai és ocupat avui per un supermercat, però encara es conserva el plafó de ceràmica vidriada de la façana obrat a Can Coromina. De forma rectangular, presenta text al mig flanquejat per dues màscares, una a cada costat, simbòliques del drama i la comèdia, fetes a pinzell per Joan Turbau. Presenta un fons de color verd clar, delimitat per un fris negre en escaire. Lletres de color palla fetes a trepa i les màscares alternen el marró i el palla per donar relleu. També realitzà un edifici industrial per a Brancós el 1948, i un mur de pedra com a tanca de jardí de la finca de Can Fina, entre 1948 i 1950.

De la dècada dels 50, destaquem d'altres cases interessants. La casa Suñer, que data de 1948 i està situada a l'avinguda l'Aigüeta, amb l'arrimador de l'entrada,

Barana del passeig Marimón Asprer segons disseny de 1931.

dissenyat pel mateix arquitecte, compost per rajoles de ceràmica vidriada decorades amb motius vegetals i geomètrics de Can Coromina. Aquest presenta moltes afinitats amb els arrimadors posteriors, de la mateixa fàbrica, com ara els de la casa Rasós (1948-50), el de Can Lloberas i el de l'edifici de La Caixa, ambdós de 1952. De fet, aquest últim és un dels projectes de Pelayo Martínez que més sobresurt i del qual n'estava molt satisfet. Ubicat a l'avinguda les Voltes cantonada amb el carrer Cavallers, és un edifici de grans dimensions, que consta de soterrani, planta baixa i dos pisos amb obertures allindades. Els elements més destacables són les rebranques de les dues portes d'accés (una a l'entitat bancària i l'altra als habitatges) i de les finestres, fets amb elements de terra cuita de terracota els esgrafiats de la façana, figuratius (hi ha una figura al·legòrica de l'estalvi) i geomètrics, la balustrada de terra cuita del terrat, i l'arrimador de ceràmica vidriada de l'escala d'accés als habitatges. L'any 1957 es van fer unes obres de reforma a l'interior.

D'aquesta mateixa època també podem destacar la reforma de façana interior de les Voltes d'en Galí per adequar la seu del Banco Hispano Americano (1955), al carrer de les Mesures cantonada amb el carrer Ample. Les Voltes d'en Galí era una construcció d'estil neoclàssic del 1835. La reforma duta a terme per Pelayo Martínez afectà la planta baixa, i se'n des-

taca el teginat del sostre de les voltes, fet de rajoles de ceràmica vidriada de Can Vilà Clara decorades amb les sigles *BHA*, i els muntants de les finestres ressaltats amb peces de terra cuita de Terracotta. L'any 1956 realitzà la façana del cor de Santa Maria de la Bisbal.

A partir dels anys seixanta fins pocs mesos abans de la data de la seva mort, portà a terme a la Bisbal un bon nombre de projectes. La majoria eren habitatges particulars, tan unifamiliars com blocs de pisos. Hem de tenir en compte que eren uns anys d'efervescència constructiva i expansió urbanística, un bon exemple de la qual serien les noves urbanitzacions de La Terrera o el Puig de Sant Ramon. Del primer grup realitzà alguns habitatges tipus xalet, encara que la majoria eren habitatges senzills formats per uns baixos destinats a magatzem o similar. Del segon, podem destacar els blocs d'habitatges de renda baixa de La Caixa de Pensions, dels quals efectuà un primer bloc de 24 habitatges el 1959, i un segon de 32 el 1964. També projectà diverses construccions de tipus industrial i magatzems, com l'ampliació de la fàbrica de Can Coromina l'any 1961, o un altre per a Puigdemont al carrer Indústria, el 1973. Potser l'edifici que sobresurt més d'aquesta dècada dels setanta és l'edifici de la Mútua Bisbalenca d'Assegurances contra Accidents del Treball, del 1972, ubicat al carrer Coll i Vehí i que destaca per l'ús d'obra vista.

El treball de Pelayo Martínez a la Bisbal ens permet resseguir una trajectòria que en els aspectes professional i personal va tenir moments diversos, amb etapes de gran efervescència i d'altres d'ensopiment, en el marc dels esdeveniments polítics que van marcar el segle XX. Amb aquest recorregut per l'obra de Pelayo Martínez a la Bisbal es demostra la seva talla com a arquitecte que s'adaptà als diferents estils, del noucentisme a l'arquitectura de postguerra, i ens il·lustra, del particular al general, sobre el recorregut professional dels arquitectes del segle passat.

Adela Piera i Xavier Rocas,
Museu Terracotta de la Bisbal

Les informacions recollides en aquest article pertanyen a l'Arxiu Comarcal de la Bisbal d'Empordà, Fons de l'Ajuntament de la Bisbal i al Fons Terracota Museu de la Bisbal, Inventari Patrimoni Ceràmic.